

Tryckfrihetsförordningen den 2 december 1766.

Avskrift bland k. originalförordningar; namnunderskrifterna efter årstrycket.

Vi Adolph Friedrich *etc.* göra vitterligit, att då vi eftersinnat den stora båtнад allmänheten af en rättskaffens skrifve- och tryckfrihet tillflyter, i det en obehindrad inbördes upplysning uti hvarjehanda nyttiga ämnen icke allenast länder till vetenskapers och goda slögders uppodling och utspridande, utan ock gifver en hvar af våre trogne undersåtare ömrigare tillfälle att dess bättre känna och värdera ett visligen inrättadt regeringsätt; äfvensom ock denna frihet bör anses för ett af de bästa hjelpemedel till sedernas förbättring och laglydnadens befrämjande, då missbruk och olagligheter genom trycket blifva för allmänhetens ögon ådagalagde, så hafve vi i nåder funnit de förre i detta mål gjorde författningar tarfva den behöriga rättelse och förbättring, att all tvetydighet och ett sådant tvång, som med det påsyftade ändamålet ej bestå kan, måge utur vägen rödjas.

I sådant afseende och sedan vi häröfver inhämtat RSt:s und. utlåtande, hafve vi i nåder godt funnit, att det tillföre inrättade censursämbetet numera alldeles bör upphöra samt ej eller vårt och riksens cancelliecollegio hädaneftre tillkomma att öfverse, gilla eller ogilla de till tryckning ärnade skrifter, utan komma authorerne sjelfve jemte boktryckarne för det, som i trycket utgifves, efter denna vår nåd. förordning, hvarigenom de förre stadgar om censuren alldeles upphäfvas, att ansvarige vara; dock hvad angår skadelige böckers införande och försäljande på boklådorne, förblifver tillsynen deröfver hädaneftre hos vårt cancelliecollegium och vederbörande consistorier, som äga deröfver hand hålla, att ej någre förbudne och förförliska böcker, antingen uti theologiska eller andre ämnen, måge få utspridas.

§ 1.

Ingen vare tillåtit något skrifva eller genom trycket utgifva, som strider emot vår rätta tros bekännelse och den rena evangeliska läran; hvar, som dermed beträdes, vare till tryhundrade dlr smts böter förfallen.

Innehåller skriften smädelse mot Gud, varde dömd efter allmän lag. Och på det irrige lärosatsers insmygande dess bättre förekommas må, skola alla manuscripter, som i någor måtto angå läran och våra christendomsstycken, förut af närmaste consistorio öfverses, och ingen boktryckare vid tvåhundra dlr smts vite sig fördrista att utan consistorii påskrifne tillåtelse, hvilken ock tillika tryckas bör, sådane skrifter genom trycket utgifva.

§ 2.

Svea rikets oryggeliga grundlag är, att en konung skall vara, han och ingen annan regera riket sino med och icke utan, mindre emot riksens råds råde efter de af ständerne gillade och fastställda lagar samt efter honom dess manlige bröstarfvingar på sätt, som RSt:s förening angående successionen af år 1743 förmår; att ingen annan magt må äga lag stifta eller förändra än riksens lagligen församlade ständer likmätigt deras riksdagsmannafullmagt; att ej något ständs privilegier utan med alla fyra ständens enhällige samtycke kunna vidröras eller förändras; ej nya skatter och utlagor utom RSt:s vettskap, fria vilja och samtycke riket påläggas, samt ty förutan hvarken krig få begynnas eller riksens mynt till skrot och korn förhöjning eller afslag undergå; såsom ock riksens råd hvar för sig äro alltid ständer för sine inför K. Maj:t gifne rådslag samt embetsmän för deras förrättningar till ansvar skyldige.

Desse grundlagar med flere, som RSt. för oryggelige fastställt eller fastställandes varda, må ingen sig fördrista genom skrifter eller tryck i någon måtto bestrida eller anfakta vid tryhundra dlr smts böter.

§ 3.

Djerfves någon i utgifna skrifter bruka lastande eller förklenliga omdömen om oss och vårt konungahus eller gör någon konungens och rikets råd sådane tillvitelser, som å deras ära gå eller eljest smädeliga äro, varde dömd efter allmän lag.

Förgriper sig ock någon på förberörde sätt emot RSt., den skall efter brottets större eller mindre grofhet antingen till lifvet straffas eller med annan svår kroppsplikt beläggas.

Skrifver någor smädeskrift eller det eljest skymfeligen och förklenligt är mot rikets ämbetsmän eller någon annan medborgare, plikte efter allmän lag. Så vare ock ingen tillåtit att i allmänna skrifter sig betjena af smädeliga utlåtelse om krönta hufvuden eller deras närmaste blodsförvanter och samtida regerande magter; icke eller att skrifva och i trycket utföra något, hvarigenom en uppenbar last främjas eller försvaras och således med ärbarhet, en rättskaffens naturlig och christelig sedolära samt dess grunder icke öfverensstämmer; hvar, som häremot bryter, vare till tryhundra dlr smts böter förfallen.

§ 4.

Boktryckaren utsätter på titulbladet författarens namn, såframt denne ej åstundar vara onämnd, hvilket icke förnekas bör, och tage boktryckare i sådan händelse till sin säkerhet hans skrifteliga bevis, att han skriften författat; dock bör alltid, ehvad skriften är utan namn eller icke, derå sättas åratalet; försummar boktryckare det, böte tuhundra dlr smt.

Är skriften utan namn och gitter ej boktryckaren bevisligen det uppgifva, när åtal derå göres, stånde sjelf i allt det ansvar, som skriftens författare stå bordt; men gitter han authoren uppgifva, vare från allt ansvar fri.

Af allt, hvad som tryckes, vare boktryckaren skyldig att efter förre vanligheten aflemna sex exemplar, så snart de äro tryckte, deraf vårt och riksens cancelliecollegium, riksarchivum, vårt biblioteque och alla trenne academierne i riket hvar sitt exemplar undfår; försummar boktryckaren detta, böte etthundra dlr smt. Och på det förbrytelser emot denna vår nåd. förordning må vederbörligen beifrade varda, skall det icke allenast tillhöra vår justitiæcanceller samt vederbörande ombudsmän och fiscaler att derpå hafva ett noga inseende samt befordra den brottslige till laga näpst, utan vele vi ock tillåta, det hvar och en af våre trogne undersåtare må äga rättighet att i sådan sak, som angår brott emot denna förordning, talan föra, hvilket alltid bör ske på ordenteligit sätt vid vederbörande domstol efter föregången laga stämning och parterne å ömse sidor deras laga rättegångsförmoner få till godo njuta; äge ock domaren genast vid rättegångens början att pröfva, huruvida skäl vara kan att alla befintliga exemplar af den öfverklagade skriften måge till sakens slut under qvarstad och säkert förvar ställas. Varder skriften sluteligen för skadelig och förbuden ansedd, böra alla exemplaren confisceras och förstöras. Finnes åter kâranden utan tillräckeliga skäl hafva åtal gjordt, stånde han samma straff, som den anklagade bordt undergå, om han brottslig varit, och upprätte therjemte allan skada.

§ 5.

Hvad vi således i de trenne förstnämde §§ i nåder tydeligen stadgat om det, som i skrifvande och tryck bör aktas förbudit, må ingen utom dess bokstafveliga innehåll på något sätt draga eller förtyda, utan bör allt hvad deremot icke klarligen strider anses lofgifvit att skrifva och trycka, på hvad språk eller uti hvad skrifart det kan vara författadt, antingen uti theologiska ämnen, sedoläran, historien eller någon af de lärda vettenskaper, angående den allmänna eller enskildte hushållningen, collegiers och ämbetsmäns göromål, societeter och samfund, handel, näringar, slögder och konster, hvarjehanda uppgifter och inrättningar med

mera sådant, som till allmänhetens nytta och upplysning lända kan; äfvensom ock ingen förmenes utgifva afhandlingar angående riksens allmänna rätt och dertill hörige stycken, deruti en hvar, allenast skriften ej i någor måtto kränker de i 2:dra § här ofvanföre nämnde oryggelige grunder af regementsförfattningen, må äga obehindrad frihet att uppgifva sine tankar om allt, som medborgares både rätt och skyldigheter rör samt till någon förbättring eller förekommande af skadelige följder tjena kan; hvilken frihet ock bör sträcka sig till alla lagar och författningar i gemen, som redan fastställte äro eller hädanefter stadgade varda.

Vare ock i lika måtto tillåtit att skrifva och trycka låta om rikets förbindelser med andre magter samt fördel eller skada af äldre eller nyare förbund eller derom gjorde propositioner, i hvilket afseende jemväl alla med främmande magter slutne afhandlingar måge få tryckas, dock ej någon del deraf, som hemlig vara bör; mindre må det förnekas att om andre folkslags borgerliga författningar, deras fördelar, afsigter, handel och hushållning, styrka och svaga, lynne och seder, bedrifter och misstag antingen särskildt eller jemnförelsevis något afhandla och trycka låta.

§ 6.

Under denna tryckfrihet kommer dernäst att begripas alla skriftväxlingar, species facti, handlingar, protocoll, domar och utslag, lika ehvad de till den förflutne tiden äro hörande eller hädanefter begynnas och fortsättjas, företes, föras och utfärdas både för, under och efter rättegången vid underdomstolar, hof- och öfverrätter, collegier, våre befallningshafvande, consistorier eller andre publique värk samt utan åtskillnad af målens egen-skap, antingen desse äre civile, criminelle, ecklesiastique eller eljest religionsstridigheter i mer eller mindre måtto rörande; äfven ock äldre och nyare besvär och förklaringar, deductioner och contradeductioner, som till vår justitiærevision blifvit ingifne och ingifvas, jemte de i vår nedre revision hållne protocoll lika med de ämbetsbref och memorialer, hvilka ifrån justitiæcancellerens expedition redan blifvit utfärdade eller framdeles kunna utfärdas; dock att ej någon må belastas att utlösa och trycka mer af allt detta antingen in extenso eller uti sammandrag såsom en species facti, än han det sjelf äskar och för nödigt finner, och hvilket uppå anmälan derom genast bör utlemnas till en hvar, som sig derom anmäler, vid ansvar, som uti nästföljande § sägs. Men uti brottmål, hvilka genom vänlig förlikning enskildte personer emellan bilagde blifvit, må ingen utan parternes bifall, så länge de ännu lefva, denne frihet nyttja; äfvensom ifall något, som rör grofva, mindre kände missgärningar och styggelser, hädelser emot Gud och verldslig öfverhet, leda och listiga påfund vid desse och andre svåre brottmål, vidskepelse och annat dylikt

skulle i rannsakingar eller domar inflyta, bör sådant alldeles uteslutas.

§ 7.

Emedan ett på lag grundadt votum icke behöfver döljas, der utslaget intet annat är än domarens röst, en rättvis domare ej eller har att frukta för menniskor, när han äger ett tryggt samvete, tvärt om det gläder honom, att hans oväldighet blifver känd och derigenom hans heder ifrån misstankar och vidriga ödomen tillika bevarad; alltså att förekomma de flere slags äfventyrliga fölgder af obetänksamma omröstningar, finne vi desslikes i nåder för godt, det måge de under en ej mindre onödig än skadelig tysthet nu mer icke längre hållas; hvarföre, ehosom sig anmäler, ehvad han har del i saken eller ej, att uti mål, hvar som helst votering förevarit, vilja låta trycka äldre och nyare omröstningsprotocoll, må de, så snart dom eller utslag i saken fallit, genast emot lösen utgifvas, då vid hvart och ett votum den voterandes hela namn bör tillika tydeligen utsättas, antingen det är vid underdomstolarne eller hof- och öfverrätterne, collegierne, executionssäten, consistorierne eller andre publique värk, och det vid förlust af ämbetet för den, som detta vägrar eller sig i någor måtto häremot sätter; kommandes i följe häraf tysthetseden att hädanefter i denna del jemkas och rättas.

§ 8.

Med herrar riksens råds egne voteringar förutan i de mål, som hemliga ministerielle ärender angå, så ock med betänkanden och förklaringar öfver de ansökningar eller besvär, som hos RSt. anmälas skola eller anmälte blifvit, vare på enahanda grund och sätt, som i föregående § omförmäles, lag samma.

§ 9.

Jemte rättegångs- och andre öfvannämde handlingar skall det ock stå hvar och en part fritt, som hafver någon sak eller något annat dess rättighet rörande mål, uti hvad domstol eller publicuet värk det vara må, såsom ock inför oss sjelfve, RSt., deras deputationer och utskott, till att deröfver låta trycka en berättelse eller så kallad species facti med de dertill hörande handlingar, som han för sig nödigt pröfvar; dock att han härutinnan håller sig vid sanningen, så kärt honom vara må att undvika det ansvar, som lag förmår.

§ 10.

Yttermera varder tryckning tillåten af alla de domar och utslag, resolutioner, rescripter, instructioner, constitutioner, reglementer och privilegier med mera dylikt af hvad art och beskaffenhet de vara måge, som för detta äro utgångne och än vidare utgå

ifrån vår rådcammare och cancellie, departements eller expeditioner samt våre och riksens hof- och öfverrätter och collegier tillika med deras och andre ämbetsmäns ämbetsbref; hit höra ock alla societeters och värks samt enskildte personers memorialer, ansökningar, projecter och förslager, betänkande, besvär med utslag och svar derå, såsom ock alla ämbetsmäns bevisliga så laglige som olaglige göromål och förrättningar med hvad sig dervid tilldragit, nyttigt eller skadeligt. Och bör till den ändan uti alla archiver fri tillgång lemnas att sådane handlingar få in loco afskrifva eller i bevittnad afskrift utbekomma, och det vid ansvar till görandes, som uti 7 § av denna förordning stadgadt är.

§ 11.

Alla riksdagsrelationer, ifrån hvad ort och ställe de än blifvit för detta utfärdade, måge också få tryckas af hvem som hälst sig dertill anmäler, dock att hvad deruti omförmäles, som under operation eller afhandling med och på främmande orter hemlighet kräfver, ej må utlefvereras och allmänt göras. De riksdagsrelationer åter, som framdeles komma att afgifvas, vele vi nåd. försorg derom hafva, att de på lika sätt måge genom trycket utkomma i så god tid innan hvarje härefter infallande riksdags början, att en och hvar må äga tillfälle ej mindre att om tillståndet i riket göra sig i möjeligaste måtto underrättad än att sedermera medelst nödige erinringar samt nyttige förslager och uppgifter kunna till allmänt väl desto lättare bidraga; hvarförutan de memorialer och dictamina ad protocollum, som till RSt. ingifvas, jemväl fritt måge tryckas af hvem det hälst äskar. Äfvenledes tillåtes att trycka deputationernes betänkande med deras protocoller och voteringar på sätt, som 7 § förmår, dock ej förrän betänkanden till plena äro ingifne. Och som regeringssättet fordrar, att allt blifver lagligen afgjort, och att alle våre trogne undersåtare må varda öfvertygade om deras fullmäktiges redelige uppförande vid riksdagarne, så lemnas frihet att trycka alla ständens protocoll och voteringar på förenämnde sätt, hvilket äfven vare sagt om allt, hvad ifrån SU. till plena inkommer, jemväl ock våre egne till RSt. ingifne nåd. propositioner, som ej innehålla något hvad hemligt vara bör.

§ 12.

En sannfärdig historia om framfarne konungar och regenter samt deras ministrar har både i äldre och senare tider hos de mästa folkslag varit högt aktad såsom närmast ledande till viktiga föremål att meddela de regerande herrar och personer tänkvärdige efterdömen af visliga och lofvärda bedrifter, men deremot högstnödiga varningar emot förhastade, obetänkte, illfundige eller ock grymme och neslige rådslag och gärningar, såsom ock att de lydande kunna af förriga regementshandlingar

de dem tillståndige skyldigheter, fri- och rättigheter samt allmän och enskildt säkerhet desto bättre efterkomma, känna, förstå, vårda och försvara. Nu på det uti sådane historiske arbeten ej något saknas måtte, som till deras fullständighet tjena kan, vele vi jemväl i anseende till dem utsträcka friheten i pennor och tryck så långt, att alla de synnerliga dels hemlige, dels mer bekante händelser eller bekante anecdoter, hvilka under framfarne regeringar, så här i riket som annorstädes, sig tilldragit, måge tillika med politiska reflectioner öfver desamma få allmänna göras.

§ 13.

I öfrigit vele vi i nåder härmed än ytterligare förklara, att som det blefve för vidlyftigt att alla förefallande ämnen, mål och ärender så noga utsätta, är vår nåd. vilje och befallning, det samtelige våre trogne undersåtare måge äga och nyttja en fullkomlig och obehindrad frihet att uti tryck allmänt kunnogt göra allt, hvad som genom de trenne första §§ eller eljest uti denne vår nåd. förordning icke finnes uttryckeligen förbudit, och att ännu mindre något, som öfver alla här frammanföre utmärkte tillåtelige mål och ärender kan blifva anmärkt, påmint eller eljest reflectionsvis i dagsljuset framlagt, någonsin må under förevändning att innebära tadel, klander eller critique förkastas eller ifrån trycket utestängas.

§ 14.

Och på det våre trogne undersåtare framgent må om denne utstakade skrif- och tryckfrihets osvikeliga bestånd äga all den fullkomliga trygghet, som en oryggelig grundlag medförer, finne vi godt härmed förklara, det ingen, eho han vara må, vid vår konungsliga onåde skall sig understå någon den ringaste förtydning eller inskränkning af detta vårt nåd. förordnande tillstyrka, mindre att af egen myndighet till en sådan inskränkning i mer eller mindre måtto försök göra, samt att vi icke ens sjelfve vele tillåta någon den minsta ändring, rubbning eller förklaring, som till skrif- och tryckfrihetens inskränkning leda kan.

§ 15.

De uti denna vår nåd. förordning utsatte böter komma att delas till treskiftes.

Det alle, som vederbör *etc.*

ADOLPH FRIEDRICH.

Joh. v. Heland.